

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Taneli Hanni

PÄIVÄKOTI-ikäisten ruutuaika ja siihen liittyvät tunteet

Vanhempien näkemyksiä

Sosiaali- ja terveysala
2022

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Taneli Hanni
Opinnäytetyön nimi	Päiväkoti-ikäisten ruutu-aika ja siihen liittyvät tunteet. Vanhempien näkemyksiä.
Vuosi	2022
Kieli	suomi
Sivumäärä	38 + 2 liitettä
Ohjaaja	Aira Bragge

Tämän opinnäytetyön aihe valikoitui, koska mediassa puhutaan paljon ruutu-aikaan liittyvistä negatiivisista puolista. Haluttiin selvittää, kuinka paljon ruutu-aikaan liittyy eri tunteita päiväkotikäisten lasten vanhempien mielestä. Tehtävänä oli saada käsitystä siitä, kuinka laaja tunnekirjo liittyykään ruutu-aikaan.

Teoreettiseen viitekehykseen sisältyy määritelmät varhaiskasvatuksesta, teknologiakasvatuksesta, ruutuajasta, tunteista sekä vanhemmuudesta. Keskeisimpinä käsitteinä ovat tunteet ja ruutu-aika. Tutkimusaineisto on kerätty sähköisellä kyselylomakkeella päiväkotikäisten lasten vanhemmilta. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aineisto analysoitiin käyttäen aineistolähtöistä sisällönanalyysiä.

Tulosten perusteella voidaan selvästi todeta, että ruutu-aika vaikuttaa lasten tunnemaailmaan. Vastauksissa osattiin tarkastella aihetta laajasti ja monesta eri näkökulmasta. Tuloksissa esille nousivat positiiviset tunteet, teknologian kaksijakoisuus, ruutuajan määrä ja esimerkin voima.

ABSTRACT

Author	Taneli Hanni
Title	The Screentime of Kindergarteners and the Emotions Attached to It. The Opinions of Parents.
Year	2022
Language	Finnish
Pages	38 + 2 Appendices
Name of Supervisor	Aira Bragge

The topic of this bachelor's thesis was selected because of the mainly negative media coverage of screentime. The aim was to find out how much different emotions are attached to kindergarteners screentime from the parental point of view. The aim was to get an understanding of the emotional spectrum associated with screentime.

The theoretical framework consists of definitions of early childhood education, technology education, screentime, emotions and parenthood. The key concepts include emotions and screentime. The research material was gathered using an online survey directed at the parents of kindergarteners. This bachelor's thesis was carried out as a qualitative study. The material was analyzed with material-based content analysis.

The results show that screentime affects the emotions of children. In the responses, the parents were able to contemplate the topic extensively and from many perspectives. Highlighted in the results were positive emotions, the dichotomy of technology, the amount of screentime and the power of setting an example.

Keywords	early childhood education, screentime, emotions, technology education
----------	---

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	8
2	TUTKIMUKSEN TAUSTAA JA TARKOITUS	10
3	VARHAISKASVATUS.....	11
	3.1 Varhaiskasvatussuunnitelmat.....	11
	3.2 Varhaiskasvatuksen työntekijät.....	12
4	TEKNOLOGIAKASVATUS.....	14
	4.1 Teknologiakasvatuksen tavoitteet.....	14
	4.2 Teknologiakasvatuksen toimintatavat.....	15
	4.3 Teknologiakasvatuksen haasteet.....	16
5	RUUTUAIKA.....	17
6	TUNTEET JA TUNNETAIDOT	19
	6.1 Tunteet.....	19
	6.2 Tunnetaidot ja niiden opettaminen.....	20
7	VANHEMMUUS.....	22
8	TUTKIMUKSEN TOTEUTUMINEN	23
9	TUTKIMUSTULOKSET	25
	9.1 Tunteet ja ruutuaika	25
	9.2 Vanhempien tunnetaidot.....	28
	9.3 Teknologiakasvatus ja uutisointi.....	29
	9.4 Muut mielipiteet	30
10	JOHTOPÄÄTÖKSET	31
11	POHDINTA.....	33
	11.1 Eettisyys ja luotettavuus.....	34
	11.2 Jatkotutkimusideat	35
	11.3 Opinnäytetyöprosessin opettavaisuus	36
	LÄHTEET	37

LIITTEET	39
----------------	----

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1. Tunnetaidot 28

Taulukko 1. Perustunteet 19

Taulukko 2. Laadullisen sisällönanalyysin esimerkki 29

LIITELUETTELO

LIITE 1. Saatekirje

LIITE 2. Tutkimuskysymykset

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aihetta miettiessä, ensimmäinen idea oli tehdä työ musiikkikasvatukseen liittyen, mutta aiheesta oli tehty jo suhteellisen paljon muitakin töitä ja haasteellista oli löytää uusi näkökulma. Lopulta opinnäytetyön aihe kuitenkin valikoitui kiinnittäessäni huomiota omaan ruutuajan käyttöön sekä ympäristössä olevaan jatkuvaan älylaitteiden käyttöön. Lasten ruutuajasta ja ruutuajan yhteydestä tunteisiin ei ollut tehty opinnäytetöitä, joten vanhemmilla olisi hyvä tilaisuus kiinnittää huomiota lapsissa ilmeneviin tunteisiin ruutuajan yhteydessä. Oli myös tärkeä selvittää, onko mediassa monesti esillä oleva kuva siitä, että ruutu-aikaan liittyisi pelkkiä negatiivisia tunteita, aiheellinen.

Aiheen valintaa auttoi huomattavasti se, että aiheesta ei ole juurikaan tehty opinnäytetöitä. Ruutu-aikaa käsitteleviä opinnäytetöitä kyllä oli, mutta moni niistä käsittelee jo lasten peruskouluvaihetta. Kuitenkin ruutuajan yhteydestä muihin osaluoksiin on tehty useampi opinnäytetyö. Esimerkkinä Korhonen-Santalán ja Lukkarisen (2019) tekemä työ ruutuajan yhteydestä lapsen terveyteen ja hyvinvointiin. Vaikka aiempia tutkimuksia ei löytynyt, aiheeseen liittyvässä Muurisen (2015) tekstissä mainitaan, että moni vanhempi on huolissaan siitä, minkälainen vaikutus ruutuajalla on lapsen tunteiden ja sosiaalisen kehityksen kannalta. Tekstissä tuodaan esille NEMO-hanke, jossa avoimiin kysymyksiin haluttiin etsiä vastauksia ”elävien laboratorioiden” kautta. Kyseisissä laboratorioissa lapset esittivät tunteitaan audiovisuaalisesti tuetun leikin avulla.

Lestinen ja Hänninen (2021, 26) tuovat oppaassaan esille, kuinka monella asialla on vaikutusta ihmisen tunnetiloihin, ruutu-aika mukaan lukien vaikuttavissa teki-jöissä. Opas on tehty kouluikäisten lasten vanhemmille.

Työ sisältää määritelmät varhaiskasvatuksesta, teknologiakasvatuksesta, ruutu-ajasta, tunteista sekä vanhemmuudesta. Edellä mainitut muodostavat suuren osan teoriaosuudesta. Työssä on käytetty kvalitatiivista tutkimusta, jolla on selvitetty vanhempien mielipiteitä lasten ruutuajan ja tunteiden välisestä yhteydestä.

Tutkimustyö eteni siten, että aivan ensimmäisenä työstettiin teoriaosuutta ja sen jälkeen sähköinen kyselylomake lähetettiin yhteen vaasalaiseen päiväkotiin. Kysely oli suunnattu päiväkotikäisten, 5–6-vuotiaiden lasten vanhemmille. Vastausaikaa annettiin kaksi viikkoa, jonka jälkeen tulosten analysointi alkoi.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTAA JA TARKOITUS

Kuten johdannossakin jo aihetta hieman sivuttiin, ajatus tämän kaltaisesta tutkimuksesta muodostui lähinnä negatiivisesta uutisoinnista ruutuaikaan liittyen. Lähipiirissä ja työympäristöissäkin keskusteluksi muodostunut ruutuaika on ollut usein negatiivissävytteistä. Keskeisenä tutkimuskysymyksenä on se, että vaikuttaako ruutuaika lasten tunnemaailmaan ja mitä tunteita ruutuajan yhteydessä ilmenee. Tutkimuksen avulla haluttiin saada selville myös sitä, että ruutuaikaan liittyy paljon hyviä puoliaikin. Mainittavaa on se, että kysely on suunnattu lasten vanhemmille ja vanhemmat kertovat omia huomioitaan aiheesta.

Teoreettisen viitekehyksen osioissa teknologiakasvatuksesta ja varhaiskasvatuksesta, asiaa tarkastellaan myös varhaiskasvatuksen työntekijöiden kannalta.

Tarkoituksena on selvittää, minkälaisia mielikuvia vanhemmilla on lastensa ruutuaikaa ja siihen liittyviä tunteita kohtaan. Tavoitteena on saada laaja käsitys lasten tunnekirjosta, joka liittyy ruutuaikaan ja samalla vähentää ihmisten ennakkokäsityksiä aiheesta.

3 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatus tarkoittaa lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaiskuvaa, jossa painotetaan erityisesti pedagogiikkaa. Varhaiskasvatuksella on myös eri toimintamuotoja, näitä ovat päiväkodissa järjestettävä toiminta, perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatustoiminta. (L13.7.2018/540.)

Varhaiskasvatuslaissa (L13.7.2018/540) on listattu varhaiskasvatuksen tavoitteita, joista mainittakoon nyt esimerkkeinä muutama. Tavoitteena on edistää lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja hyvinvointia, tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää jatkuvaa oppimista sekä koulutukseen liittyvää tasa-arvoa, toteuttaa monipuolista kulttuuriperinnöstä lähtevää pedagogista toimintaa sekä varmistaa kaikin puolin turvallinen ja terveellinen varhaiskasvatusympäristö. Varhaiskasvatuksessa pitää aina muistaa lapsen edun ensisijaisuus.

3.1 Varhaiskasvatussuunnitelmat

Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa varhaiskasvatuksen järjestävät tahot tekevät varhaiskasvatussuunnitelman paikallisesti kuitenkin ottaen huomioon valtakunnallisten varhaiskasvatuksen perusteiden pohjan. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat tulee laatia siten, että niissä ohjataan, tuetaan ja määritellään varhaiskasvatuksen paikallinen tuottaminen. Suunnitelmat ovat velvoittavia ja suunnitelmia pitää kehittää ja arvioida jatkuvasti paremmaksi. (Opetushallitus 2022.)

On myös tärkeää, että jokaiselle lapselle, joka on perhepäivähoidon tai päivähoidon asiakkuudessa, tehdään henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma eli vasu. Vasuun tulee tehdä muutoksia, tasaisin väliajoin, riippuen tietenkin lapsen tarpeista. Vasun tekemisessä mukana ovat lapsi itse sekä lapsen huoltajat. (Opetushallitus 2022.)

On tärkeää ottaa huomioon myös paikkakunnan vahvuudet varhaiskasvatussuunnitelmia tehdessä. Esimerkiksi isomassa kaupungissa kulttuuritapahtumia voi sisällyttää suunnitelmiin oletetusti enemmän kuin pienessä kaupungissa tai kunnassa. Pienessä kaupungissa yhteistyökumppaneita on taas ehkä helpompi saada.

3.2 Varhaiskasvatuksen työntekijät

Päiväkodissa työskentelevien tehtävänimikkeitä voivat mm. olla päiväkodin johtaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi, varhaiskasvatuksen opettaja tai varhaiskasvatuksen lastenhoitaja. Kuitenkin lopullinen päätösvalta nimikkeiden ja niiden muuttamisella eri muotoon on työnantajalla. (KT-lehti 2018.)

Päiväkotien ryhmäkoot ovat puhuttaneet ja ryhmäkokojen sallittu maksimimääräkin on muuttunut monesti. Tehyn (2022) artikkelissa tuodaan esille, että nykyään yhdessä päiväkodin ryhmässä lapsia saa olla maksimissaan kolmea kasvatusalan ammattilaista vastaava määrä. Tarpeen vaatiessa kasvattajia voi olla kuitenkin enemmän. Tämä tarkoittaa siis sitä, että alle 3-vuotiaiden ryhmässä lapsia voi olla maksimissaan neljä per kasvattaja, yli 3-vuotiaiden ryhmässä lapsia voi olla maksimissaan 21 yhteensä sekä yli 3-vuotiaiden osapäivähoidossa saa olla korkeintaan 13 lasta. Lukumäärissä on muistettava ottaa huomioon erityisen tuen tarpeessa olevat lapset, ellei heille ole palkattu omakohtaista erityistä avustajaa. Henkilöstömitoituksesta voi poiketa tiettyjen olosuhteiden puitteissa. Näitä ovat mm. tapaukset, joissa lapsen hoitoaika muuttuu yhtäkkisesti, kuten huoltajan äkillinen työvuoron muuttuminen. Toinen esimerkki on, jos lapsia on yhtäaikaisesti lyhyen ajanjakson hoidossa suurempi määrä kuin on edellytetty.

Perhepäivähoidossa saa olla korkeintaan neljä lasta yhtä aikaa, johon lasketaan mukaan perhepäivähoitajan ne omat lapset, jotka eivät käy peruskoulua. Ryhmä saa sisältää koululaisen tai esikoululaisen, ottaen huomioon, että he ovat hoidossa vain osapäiväisesti. Saman artikkelin lopussa tuodaan esille se, että varhaiskasvatuksen järjestävällä taholla on velvollisuus valvoa omaa tekemistään sekä katsoa,

että lakia noudatetaan. Asioista kehoitetaan keskustelemaan aina aluksi oman esihenkilön kanssa. Tilanteen sattuessa, että ryhmässä on silti enemmän lapsia kuin laki sallii, voi työntekijä ottaa yhteyttä luottamushenkilöön tai omaan ammattiosastoon tapauksen selvittämiseksi. (Tehy 2022.)

Varhaiskasvatuksen työntekijöillä on myös mahdollisuus vaikuttaa lapsen tunne maailman kehittymiseen. Kaikissa perheissä ei lueta perheen pienimmille joko ollenkaan tai luetaan liian vähän. Lukemisen merkitys korostuu tuosta syystä varhaiskasvatuksen yhteydessä. Lukemisen on todettu kehittävän tunnetaitoja, etenkin päiväkotikäisillä. (Lue lapselle 2022.)

4 TEKNOLOGIAKASVATUS

Teknologinen toiminta sisältää käytännön elämää edistävää toimintaa, jossa hyödynnetään eri materiaaleja, tiedettä, osaamista ja välineitä elämän helpottamiseksi ja ongelmien ratkaisemiseksi. Koulumaailmassa teknologia on yleensä liitettyä tekniseen käsityöhön, jossa opetellaan työskentelemään esimerkiksi puu- ja metalliesineiden parissa tai harjoitellaan sähköopin alkeita. Varhaiskasvatuksen kontekstissa tekninen osaaminen ja välineiden käyttö on totuttu yhdistämään askarteluun ja muihin kädentöihin. Nykyään tietokoneiden käyttö ja kehittäminen lukeutuu myös nykyteknologiaan. Tekstissä mainitaan myös, että lapset oppivat ensimmäisestä elinvuodesta asti hiljalleen käyttämään heitä ympäröivää teknologiaa. (Turja 2017, 196–197.)

4.1 Teknologiakasvatuksen tavoitteet

Varhaisvuosien teknologiakasvatuksen tavoitteita on kuvattu seuraavasti: Lapset oppivat käsittämään ympärillä olevaa teknologista maailmaa sekä teknologiaa niin ihmisten kuin luonnon tukena. Lapset omaksuvat teknologiaan liittyviä tietoja, taitoja ja asenteita, jotka kasvattavat kykyä toimia yhteistoiminnallisesti, luovasti, vastuullisesti, kokeilevasti ja innovatiivisesti teknologian kanssa. (Turja 2017, 198.)

Turja (2017, 198) tuo esille sen, että teknologiaan tutustuminen alkaa lapsen lähiympäristöstä, arjessa esille nousevista esineistä ja materiaaleista. Tavoitteena on saada ymmärrystä siitä, mitä varten mikäkin kappale teknologiaa on eli mihin niitä käytetään. Ympäristöään tarkkailemalla, itse tutkimalla ja kokeilemalla lapsi oppii laaja-alaisesti eri esineiden ja tapahtumien toimintatavoista ja käyttötarkoituksista. Huoltajien ja kasvattajien tehtävänä on ohjata lapsia sillä tavalla, että lapset kiinnittäisivät huomiota ympärillä oleviin asioihin. Aikuisten tehtävänä on myös nimetä asioita ymmärrettävästi lapselle.

On myös olennaista ottaa huomioon lapsen ikä teknologiasta keskusteltaessa. Pienimpien lasten kanssa aikuinen toimii esimerkkinä ja onkin syytä kiinnittää huomiota omaan toimintaan ja siihen, miten asiat tuo itse esille. Esikouluikäisten lasten kanssa voi teknologiaa ja omia ratkaisuja miettiä enemmän yhdessä pohtien ja keskustellen. Voidaan esimerkiksi vertailla, miten ja minkälaisissa taloissa ennen asuttiin ja minkälaisissa rakennuksissa ihmiset nykyään asuvat. (Turja 2017, 200.)

4.2 Teknologiakasvatuksen toimintatavat

Koska monelle lapselle teknologia sanana on varmasti vieras, voi sen konkretisoida jollain tavalla. Esimerkiksi Tampereella toteutettu kolmen päivän tuulimyllyprojekti on hyvä tapa. Ensimmäisenä päivänä tapahtui retki läheiselle tuulimyllylle, jossa lapset pääsivät leikkimään tuulimyllyn lähiympäristössä, sai myös suunnitella ja piirtää omia tuulimyllyjä. Toisena päivänä lasten kanssa keskusteltiin siitä, miten tuulimyllyt toimivat ja mihin niitä käytetään. Viimeisenä päivänä lapset rakensivat omat tuulimyllynsä halutessaan. Tässä viimeisessä osassa tarkasteltiin tuulimyllyjen toimivuutta ja keskusteltiin niiden valmistamisesta. (Ranta 2020.)

Rannan artikkelia tukee myös Turjan (2017, 201) teksti, jossa tuodaan esille se, että toimintaan sisältyy teknologian tuottaminen, käyttäminen sekä ylläpitäminen. Tekstissä tuodaan esille roolit, jotka vastaavat eri toimintatapoja: keksijä, suunnittelija, kuluttaja, ylläpitäjä ja rakentaja. On tärkeää ottaa lapsi mukaan arjen askareihin ja esimerkiksi päiväkodin yhteisiä tiloja siistimällä lapsi saa kokemuksia ylläpitäjän roolista. Ainakin rakentajan ja suunnittelijan roolit nousevat monella esiin leikkitalanteissa.

Myös päiväkodin eri yhteistyötahot kasvattavat lapsen näkemystä ympärillä olevasta maailmasta ja kasvattavat ymmärrystä teknologiasta. Tutustumisretket ympäristöön voivat inspiroida lasta tekemään luovia tuotoksia, kuten piirroksia tai leikkejä (Turja 2017, 202).

Leikkitiloissa tulisi olla tarjolla erilaisia teknologiaa mukailevia leikkivälineitä tai oikeita jo pois käytöstä olevia välineitä, jotka innostavat lapsia leikkimään ja kokeilemaan yllä mainittuja eri rooleja. Nämä leikit vahvistavat lapsen kasvavaa minäkuvaa teknologisina toimijoina. (Turja 2017, 203.)

4.3 Teknologiakasvatuksen haasteet

Keskeisenä haasteena teknologiakasvatuksessa on se, että saataisiin tytöt kiinnostumaan teknologiasta enemmän. Tytöt syrjäytyvät teknologisista opinnoista varhain, selityksenä ei ole heidän potentiaaliset taitonsa, vaan enemmänkin motivaatio sekä mielikuvat, jotka koskevat teknologia-aloja. Ihmisten puheet ja teot sekä esimerkkinä lastenkirjojen ja mainosten välittämät signaalit vaikuttavat tyttöjen ja poikien identiteetin kehitykseen osoittamalla mikä on tavallista kummallekin sukupuolelle. Kuitenkin mainitaan, että tyttöjen on helpompi ylittää sukupuolen mukaisia rajoja, joten tästä näkökulmasta tyttöjen motivoiminen teknologia-aloille ei ole välttämättä suuri haaste. (Turja 2017, 205–206.)

Tässä nousee suureksi tekijäksi varhaiskasvatuksen ammattilaisten rooli siinä, miten he rohkaisevat esimerkiksi lasta leikkimään sitä leikkiä mitä lapsi itse haluaa. Turja (2017, 208) mainitsee, että päiväkotien tietotekninen varustelu ja mahdollisuus käyttää digitaalista teknologiaa vaihtelee henkilökunnan kiinnostuksen mukaan. Teknologiaa pitäisi sisällyttää pedagogisesti enemmän varhaiskasvatukseen.

5 RUUTUAIKA

Ruutuajalla tarkoitetaan tässä yhteydessä ruudun äärellä vietettyä aikaa laitteesta riippumatta. Laitteisiin kuuluu siis tietokoneet, televisiot, pelikonsolit, puhelimet yms.

On todettu, että alle 2-vuotiaille ruutuajan hyötyjä on vaikea tuoda esiin ja yleisesti ajatellaankin, että tuon ikäiset lapset hyötyvät enemmän kasvokkaisista vuorovai-
kutustilanteista ja liikuntamahdollisuuksista. Kouluikäisten päivittäiseksi ruutu-
ajaksi on suositeltu alle kaksi tuntia. On kuitenkin tärkeää ottaa huomioon myös
se näkökulma, että mitä lapsi tekee ruudun äärellä. Opetteleeko lapsi esimerkiksi
uutta kieltä puhelimen avulla vaiko harjoittelee ongelmanratkaisukykyä tabletilla
olevan pelin kautta. (Pönkä 2021.)

Mainitaan ruutu aikaan liittyviä positiivisia puolia ja Kamenetz (2018, 101–102)
tuokin tekstissään esille tiedon siitä, että opetustelevio on oikeasti opettavaista.
Seesamtie-ohjelman katseleminen on tutkimusten mukaan lähes samalla tasolla
esikoulun käymisen kanssa kehittävyden kannalta. Ohjelman avulla lapset voivat
oppia vaikkapa numeroita, laskemista ja sanojen ääntämistä. Britannican (2022)
tekstissä avataan laajemmin, että ohjelman kautta pyritään kasvattamaan lasten
itsetuntoa, sosiaalisia taitoja sekä ongelmanratkaisutaitoja. Ohjelma on suunnattu
lapsille, mutta hienovaraisen huumorin takia moni vanhempi katsoo ohjelmaa yh-
dessä lastensa kanssa.

Neuvokas perhe sivustolla julkaistussa (2021) tekstissä on myös hyviä vinkkejä ruu-
tuajan hallintaan. Tärkeimpänä kohtana, että peleihin ja sosiaaliseen mediaan ja
kaikkean niihin liittyvään olisi hyvä tutustua yhdessä ja opastaa lasta, miten netissä
käyttäytyään. Ruutuajan voi myös jakaa osiin ja lasta kannattaakin muistuttaa
taukojen merkityksestä. Yksi keino on myös tehdä ruutusopimus ja laittaa se nä-
kyvälle paikalle kodissa, että ei tarvitse joka päivä muistuttaa ruutuajan määrästä.
Lisäruutuajan tarjoaminen voi myös toimia tietynlaisena hyvän käytöksen palkit-
semisena, esim. tiettyjen kotitöiden tekemisestä (Sheldon-Dean 2021).

Terävän (2021) artikkelissa tuodaan esille tutkimus, jossa viisivuotiaiden pelitottumuksilla ei ollut juurikaan yhteyttä psykososiaalisiin oireisiin. Riskien lisääntyminen johtui muusta ruutuajasta. Tekstissä kuitenkin painotetaan sitä, että ruutuai-
kaa ei pidä nostaa jalustalle ja ajatella, että se on ainoa asia, joka vaikuttaa lasten psykososiaalisiin haasteisiin.

6 TUNTEET JA TUNNETAIDOT

Cacciatore ja Karukivi (2014, 15) kiteyttävät asian hyvin, että tunteisiin kannattaa asennoitua lapsen tavalla eli avoimesti, tällä tavalla niistä oppii parhaiten.

6.1 Tunteet

Tunteita voidaan luokitella paljon eri lokeroihin, mutta samankaltaiset tunteet mielletään yleensä yhden tunnenimikkeen alle. Puhuttaessa perustunteista puhutaan ilosta, surusta, vihasta, pelosta, hämmästyksestä ja inhosta. (Kiviluote 2019, 22.)

Taulukko 1. Perustunteet

Perustunteet	
Ilo	Suru
Viha	Pelko
Hämmästyminen	Inho

Jokainen kokee tunteita lähes koko ajan. Tunteet sekä reaktiot ovat kehittäneet ihmisen suojelemaista, siksi ne monesti tuovat ensimmäisenä mieleen murheita. Tunteet tuntuvat sekä mielessä että kehossa, toisinaan vain jommassakummassa. Esimerkkinä pelko tuntuu useimmiten päässä, sydämessä, käsissä ja rintakehässä, kun taas onnellisuus on laaja-alainen tunne, joka koetaan yleensä koko kehossa, eritoten kasvoissa. Eri tunteissa siis keho toimii eri tavalla. Lihakset saattavat laa- maantua, pupillit laajentua ja supistua jne. Tunne on osa ihmistä, mutta vain ohimenevä, muuttuva osa kehon toimintaa. Tunteilla on myös todella vahva kytkös yhdessäoloon, yksin ollessa koetut tunteet ovat yleensä pienempiä ja isoissa yhteisissä hetkissä tunteet tarttuvat henkilöstä toiseen. Tunne on loppupeleissä vain

tunne ja sen ohessa on käytettävissä myös järki ja tahto. (Cacciatore & Karukivi 2014, 17–26.)

6.2 Tunnetaidot ja niiden opettaminen

Tunnetaidot kuuluvat yhteen osa-alueeseen kokonaisvaltaisessa tunne-elämän pätevyudessa (Kiviluote 2019, 22). Tunnetaidot ovat mielen taitoja ja niitä tarvitaan tilanteessa kuin tilanteessa. Tunnetaitojen avulla voi tehdä asioita, jotka lisäävät monipuolista hyvinvointia, esimerkiksi tyytyväisyyden kautta. Nämä vahvistuneet ominaisuudet voivat myös välittyä lähipiirille ja sitä kautta kehittää myös muidenkin tunnetaitoja. (Cacciatore & Karukivi 2014, 21–22.)

Kiviluoteen (2019, 22) tekstissä mainitaan huomio siitä, että jo varhaislapsuudessa opitut tunnetaidot ovat hyödyllisiä, koska tunne-elämään liittyvät ongelmat korreloivat mm. oppimisvaikeuksien kanssa. Omat tunteensa ja muita ymmärtävät lapset ovat havaittu olevan tunne-elämältään enemmän tasapainossa sekä koulu-menestys on ollut parempaa. Lapset, jotka tunnistavat eri tunneilmaisuja ovat avuliaita ja empaattisia muita kohtaan. Tunneilmaisujen tunnistamisella on ollut myös yhteys siihen, että väkivallan ja päihteiden käyttö laskee.

Kiviluote (2019, 22) tuo esille myös sen, että sosiaalinen kyvykkyys, kuten yhteistyökyky ja oma-aloitteisuus on parempaa mitä paremmat tunnetaidot lapsi omaa. Osalla lapsista on lähtökohtaisesti paremmat sosiaaliset taidot, joten näitäkin taitoja pitää muistaa harjoittaa. Varhaiskasvatuksessa lasten osallisuutta tuetaan ja rohkaistaan myös ryhmässä tehtävää toimintaa. Lapset ovat monesti myös itse keskeisessä roolissa toiminnan suunnittelussa.

Kasvattaja vaikuttaa myös omalla tekemisillään ja sanomisillaan siihen, miten lapsen tunnetaidot kehittyvät. Hyvänä esimerkkinä on kuviteltu tilanne, jossa pienryhmän muut lapset ovat tarkkailijan rooleissa sillä aikaa, kun kasvattaja käsittelee yhden lapsen huonoa käytöstä. Tilanne pitää tuki hoitaa, mutta jos kasvattajalla

on väärä suhtautuminen tilanteeseen, kuten epäoikeudenmukainen kohtelu, saattaa se heikentää lasten koulutyöskentelyvalmiuksia. Kasvattajan antama realistinen ja rohkaiseva palaute sekä ryhmän positiivisen ilmapiirin ylläpitäminen edistää koulusuoriutumista. Hyvät tunnetaidot omaava kasvattaja havaitsee häiriökäyttäytymisen herkemmin ja osaa myös ennaltaehkäistä sitä paremmin. Kasvattajan omilla tunnetaidoilla on yhteyttä oppimisen mahdollisuuksiin. Kasvattajan olisi hyvä olla tietoinen omista tunnetaidoistaan ja pyrkiä kehittämään niitä. (Kiviluote 2019, 25–26.)

7 VANHEMMUUS

Vanhemman rooli on tukea lasta ja antaa mahdollisuudet lapselle tavoitella tulevaisuudessa esim. sellaista työtä mitä itse haluaa. Vanhemmuudessa on erilaisia kasvatustyyliä, mutta vakaina osa-alueina ovat pysyneet pitkään rakkaus, tuki, turvallisuus sekä rakenne. (Psychology Today 2021.) Spock (1990, 11) toteaa teoksessaan, että kaikista yksinkertaisimmassa muodossaan vanhemmuus on sitä, että huolehtii lapsen turvallisuudesta ja terveydestä.

Tietynlainen turhanaikainen vahtiminen, kieltäminen ja varoittelu on pahasta. Mitä enemmän edellä mainittuja asioita tapahtuu, sitä vähemmän lapsi haluaa miellyttää vanhempiaan. Yleensä ensimmäisen lapsen kohdalla ollaan varovaisempia, kun taas toisen lapsen kohdalla saatetaan olla enemmän huojentuneita. Ensimmäisen lapsen kanssa vietetty aika saa vakuutettua vanhemmat omista kyvyistään ja pätevydestään toimia oikein vanhempina. (Spock 1990, 50.) Vanhempien olisi hyvä pohtia yhdessä minkälaiset kasvatuseriaatteet ja siihen liittyvät tavoitteet he itselleen haluavat. Pitäisi päästä selvään yhteisymmärrykseen siitä, mitkä ovat lapselle sellaisia asioita, mitä hän saa tehdä ja mitä ei. (MLL 2018.)

Lapsen ollessa alle kouluikäinen, luodaan peruspohja lapsen turvallisuudelle, itsehillinnälle, sosiaalisille taidoille sekä tunteille. Vastuullisuus ja oikean ja väärän erottaminen toisistaan tapahtuu myös alle kouluikässä. Lapsen varttuessa vauvaiheesta leikki-ikään annetaan lapselle mahdollisuudet kehittää aktiivista, uteliasta ja luovaa puoltaan. (MLL 2018.)

8 TUTKIMUKSEN TOTEUTUMINEN

Oli selvää jo opinnäytetyötä ideoidessa, että työssä keskityttäisiin laadulliseen näkökulmaan. Tutkimussuunnitelman hyväksyi opinnäytetyön ohjaaja vuoden 2021 toukokuussa ja tutkimusluvan myönsi vuoden 2022 tammikuussa erään vaasalaisen päiväkodin päiväkodinjohtaja.

Aineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella päiväkotikäisten, 5–6-vuotiaiden lasten vanhemmilta ja aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Vastausaikaa oli kaksi viikkoa ja kyselyssä oli 10 eri kysymystä, joista osa oli pakollisia. Kaikki kysymykset olivat avoimia, paitsi ensimmäinen, jossa kysyttiin viettääkö lapsi aikaa ruudun äärellä. Viimeisessä kysymyksessä vanhemmat saivat kertoa muita mielipiteitä aiheesta halutessaan. Kananen (2008, 94) avaa tekstissään, että sisällönanalyysillä pyritään kuvaamaan vastaanotettua aineistoa yleisessä ja kompaktissa muodossa. Tavoitteena on saada selkeä ja tiivistetty versio vastauksista.

Alasuutari (1994, 41–42) toteaa kirjassaan, että laadullinen tutkimus jakautuu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa voidaan viitata muuhun tutkimukseen sekä teoreettisiin viitekehyksiin. Toisessa osassa sen sijaan pyritään pelkistämään havainnot ja keskitytään tärkeimpiin asioihin. Raakahavainnot voidaan myös yhdistellä toisiinsa. Omassa työssä pidemmät, ymmärrettävät vastaukset jätettiin sikseen, mutta jos kieliasussa oli korjaamista, ne korjattiin selkeämpään muotoon tai vastauksia yhdisteltiin keskenään. Lyhyitä, toisiinsa nähden samankaltaisia vastauksia yhdistettiin myös toisiinsa. Vastausten yhdistely tapahtui Excel-taulukossa. Kananen (2008, 94–95) tuo myös esille, kuinka aineistosta saadut aihealueet pienennetään alaluokkiin. Alaluokkien välille yritetään löytää järkeviä yhteyksiä rakenteiden esilletuomiseksi. Yhdistelemällä luokkia on tarkoituksena myös nostaa yleistettyä tason. Alaluokkien yhdisteleminen toteutettiin edelleen Excel-taulukon avulla.

Kuitenkin Alasuutari (1994, 39) toteaa kirjassaan, että raakahavaintoja ei välttämättä tarvitse yhdistellä, jos tutkimuksessa halutaan selvittää jonkin yksittäisen tapahtumaketjun kulkua.

9 TUTKIMUSTULOKSET

Kyselylomake lähetettiin päiväkodin työntekijälle, joka lähetti sen eteenpäin lapsiryhmien vanhemmille. Myös lasten lokeroihin päiväkodilla vietiin saatekirje, jossa tiedotettiin kyselyn ajankohdasta ja tarkoituksesta. Kysely oli avoinna kaksi viikkoa ja vastauksia tuli kuusi kappaletta, joka oli toivotun vastausmäärän sisällä.

Ensimmäinen kysymys koski lasten ruudun äärellä vietettyä aikaa. Ruutuaika tässä kontekstissa tarkoitti minkä tahansa ruudun äärellä käytettyä aikaa, oli kyse sitten television katselusta, konsolilla pelaamisesta tai muusta vastaavasta. Kaikki kyselyyn vastanneet vastasivat tähän kysymykseen kyllä.

9.1 Tunteet ja ruutuaika

Vanhemmilta kysyttiin, mitä tunteita he huomaavat lapsessaan ruutuajan aikana. Kysymys oli avoin, että saataisiin mahdollisimman autenttiset vastaukset ja paljon eri tunteita esille. Tunteista eniten esille tuli innostuneisuus.

”Innostus ja keskittyminen, onnistumisen tunne oppimispeleissä.”

”He ovat innostuneita pelaamaan pelejä puhelimella ja keskittyvät kovasti, joskus he ovat niin omistautuneita, etteivät kuuntele. Pelin jumittaessa he suuttuvat.”

”Iloa ja hämmästyttä/uteliaisuutta.”

Haluttiin myös selvittää seuraavalla kysymyksellä, mitä tunteita vanhemmat huomaavat pian ruutuajan päättymisen jälkeen. Vastauksista saadaan selville, että eri tunteiden ilmeneminen riippuu paljon siitä, onko ruutuajan päättymisen äkillistä vai annetaanko tieto etukäteen sen päättymisestä.

”Riippuu siitä, annetaanko ajan päättymisestä ennakkovaroitusta. Suuttumusta jos yhtäkkiä käsketään laittamaan laite kiinni. Ennakkovaroituksen kanssa, lapsi on melko neutraali tai jopa iloinen.”

”Ruutu-aikaa sopivasti niin helpompi jatkaa leikkejä. Turhautuminen jos ei pelin autokisa suju.”

”Kiukkuisuus.”

”En osaa nimetä tunnetta, hakeutuu tekevään tekemiseen. Hakee vaihtelua.”

Seuraavaksi vanhemmilta kysyttiin, millä tavalla heidän mielestään ruutu-aika vaikuttaa lapsen tunnetaitoihin. Vastauksissa ilmeni todella laaja tunnekirjo, mutta empatiakyky nousi esille muutamassa vastauksessa.

”Mallioppimista.”

”Joissakin tv-ohjelmissa hän ehkä oppii näkemään asioita toisen näkökulmasta. Esimerkiksi jossain ohjelmassa joku on surullinen ja hän osaa sanoa miksi näin on.”

”Hetkellistä äkkipikaisuutta, levottomuutta.”

”Pikku Kakkosen eskaripeli kehittävä ja hyvän mielen peli. Myös autokisa turhauttaa, jos häviää. Häviämisen tunnetta opeteltava.”

Edellistä kysymystä ajatellen lähdettiin kysymään vanhemmilta ovatko he huomanneet ruutuajan eri käyttötavoilla olevan erilaisia vaikutuksia lapsen tunteisiin. Vastauksista tulee erilaisia näkökulmia asiaan ja vastausten perusteella voidaan sanoa, että keskiössä on enemmän käytetty aika ruudun äärellä kuin sen käyttötapa.

”No en. Kaikista seuraa samanlainen reaktio, jos päivä on ollut pitkä.”

”Ruutuajasta sopiminen ja käytetyn ruutuajan seuranta vaikuttaa tunnetaitoihin. Kun aika on selkeästi määritelty ja sovittu lapsen kanssa niin hän nauttii ajasta selkeästi enemmän, eikä myöskään suutu, kun aika loppuu.”

”Piirrettyjä tai Pikku Kakkosta katseltaessa niin eläytymistä enemmän ohjelmaan. Tabletilla pelatessa intensiivisempi keskittyminen. Jos tunti päivässä ruutuaikaa niin parempi jaksottaa vartteihin kerralla.”

Edellisestä kysymyksestä haluttiin vielä tarkentaa ja vanhemmilta kysyttiin, että ovatko he huomanneet pelaamisella olevan vaikutuksia lapsen tunnemaailmaan. Vastaukset olivat kaksijakoiset, tuli paljon hyviä ja huonoja puolia esille.

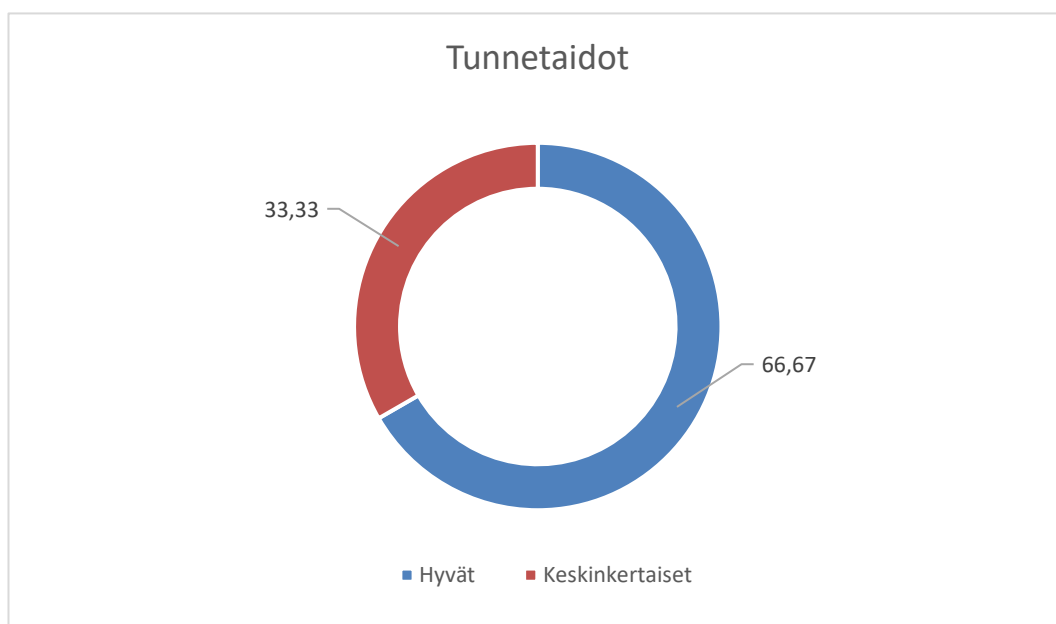
”Kehittää mielikuvitusta ja avaruudellista hahmottamista.”

”Pelejä monenlaisia tarjolla. Vanhempien vastuulla mitä lapsen antaa pelata. Kyllä pelit muokkaavat lapsen käytöstä ja luonnettakin. Siispä ikään sopivat pelit ovat jees.”

”Kehittävät sosiaalisia taitoja pelatessaan ystävien kanssa, mutta puhelimella pelaaminen tekee heistä itsestään eristäytyneitä.”

9.2 Vanhempien tunnetaidot

Seuraavaksi vanhemmilta kysyttiin, minkälaisina he pitävät omia tunnetaitojaan. Vastausten perusteella tunnetaidot luokiteltiin kahteen eri luokkaan: hyvät ja keskinkertaiset. Kysymys haluttiin kysyä, koska Terävänkin (2018) artikkelissa todetaan, että vaikka tunteiden esilletuomiseen vaikuttaa moni asia, kuten luonne tai vireystaso, on suurin vaikutus lapsena aikuiselta opitulla esimerkillä.

Kuvio 1. Tunnetaidot

Vaikka kaikissa vastauksissa ei sanottu suoraan, että tunnetaidot ovat hyvät, niin vastauksissa sanoitetut tunteet miellettiin hyviksi ja täten ne laitettiin myös niille kuuluvaan luokkaan. Vanhemmista hyvinä omia tunnetaitojaan piti 66,67 % (n=4) ja keskinkertaisina 33,33 % (n=2).

”Hyvät. Arkielämä lapsiperheessä opettaa ja työ mielenterveysalalla.”

”Aivan hyvät, mutta kyllä vanhemmuus opettaa itsellekin koko ajan. Olen aika temperamenttinen, enkä jaksakaan montaa kertaa hokea samaa asiaa. Lapsillani on kyllä myös hyvät tunnetaidot ja kaikki ovat erilaisia temperamenttiltaan. Meillä keskustellaan paljon ja sanoitetaan tunnetiloja.”

”Vaihtelevat.”

9.3 Teknologiakasvatus ja uutisointi

Seuraavaksi vanhemmilta kysyttiin, mitä haittoja ja hyötyjä teknologiakasvatuksessa voi olla. Haitat ja hyödyt tulivat molemmat esille hyvin, mutta erityisesti kiinnitettiin huomiota siihen, kuinka vastauksissa ilmeni, että teknologiaan ja tekniikkaan olisi hyvä totutella jo varhaisessa vaiheessa.

Alkuperäinen lause	
<i>”Teknologia on entistä enemmän osa jokapäiväistä elämää, joten siihen on hyvä tutustua jo pienestä pitäen.”</i>	
Pelkistetty lause	
<i>”Teknologia on osa elämää, hyvä tutustua siihen pienenä.”</i>	
Alaluokka	Pääluokka
Varhainen tutustuminen	Teknologiakasvatus

Taulukko 2. Laadullisen sisällönanalyysin esimerkki

”Tekniikka on ja pysyy. Pitää pystyä toimimaan sen kanssa. Hyvä opettaa miten toimia.”

”Haittoina liian suuri ruutu-aika mikä voi helposti lähteä käsistä, jos ei ole tarkkana. Pelien koukuttavuus. Sosiaaliset tilanteet voi alkaa jännittämään tai niissä ei ns. osata olla. Hyötyinä tiedon etsiminen helpompaa ja ystäviin helpompi pitää yhteyttä videopuheluilla. Vieraat kielet tarttuvat pelien tai elokuvien myötä.”

”Miinuksena on, että lapsi pääsee lukemaan netistä asioita, jotka ei välttämättä sovi hänelle. Lapsi ei osaa käsitellä uutisia, joista moni aikuinenkin ahdistuu. Hyötyä on oppia uusia asioita ja taitoja, mutta tärkeää on, että vanhempi tietää mitä lapsi tekee ja tutkii asioita yhdessä lapsen kanssa.”

Vanhemmilta tiedusteltiin seuraavassa kysymyksessä, että mitä mieltä he ovat uutisoinnista ruutuaikaan liittyen.

”Ruutuaajan määrä pääroolissa.”

”Aika paljon tulee nykyään sellainen olo, että se on pelkästään negatiivista.”

”En ole seurannut.”

”Uutisoida voisi aikuisten käyttämästä ajasta myös ja millaisen mallin antaa jälkipolville.”

9.4 Muut mielipiteet

Viimeisessä kysymyksessä oli täysin vapaa sana, koska kysymyksenä oli, onko muita mielipiteitä aiheeseen liittyen. Esille nousivat hetkessä olemisen tärkeys ja tuotiin esille pelien opettavuutta.

”Ruutuaikaa kun on sopivasti, niin se on jees ja kun kavereita tai sukulaisia käymässä tai kyläillään itse niin puhelimet pois ja lautapelit esiin.”

”Omassa nuoruudessa pelattiin ja opittiin mm. englannin kieli pelien kautta. Ikätason ja yksilön mukaan pitää katsoa, kuinka lapsi pelaa tai viettää aikaa netissä. Vanhempien pitää olla kiinnostuneita ja ruudut eivät koskaan saa olla ”lapsenvahteja”. Aikuisella pitää olla aikaa lapselle ja kiinnostusta lapsen asioista. Se voi olla yhteistäkin tekemistä. Jos lapseltani kysyy, ruutuaikaa vai ulos? Hän silti valitsee aina ulkoilun ruudun sijaan. Koen, että olen tässä vaiheessa onnistunut.”

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön päätutkimuskysymyksenä oli se, miten ruutu-aika vaikuttaa lasten tunne-maailmaan ja mitä tunteita ruutuajan käytön ja sen päättymisen yhteydessä ilmenee. Tavoitteena oli myös hälventää ihmisten ennakkokäsityksiä aiheesta. Tulosten perusteella voidaan selvästi todeta, että ruutu-aika vaikuttaa lasten tunne-maailmaan. Ennakkokäsityksistä puhuttaessa tavoite toteutui myös hyvin. Vanhempien oma näkemys uutisoinnista oli, että se keskittyy liikaa ruutuajan määrään. Vastauksissa osattiin tarkastella aihetta laajasti ja monesta eri näkökulmasta. Tuloksissa esille nousivat positiiviset tunteet, teknologian kaksijakoisuus, ruutu-ajan määrä ja esimerkin voima. Vastauksista pystyi huomaamaan paljon perustun-teita, kuitenkin eniten esille nousivat ilo, hämmästyminen ja inho.

Tutkimuksen perusteella kaikki lapset viettivät osan päivästäan erilaisten ruutu-ajen äärellä. Seuraavaksi kysyttiin kysymykset liittyen siihen, mitä tunteita vanhemmat huomaavat lapsissaan ruutuajan aikana sekä hieman ruutuajan päättymisen jäl-keen. Ruutuajan aikana esille nousivat eniten positiiviset tunteet kuten ilo, innos-tuneisuus ja uteliaisuus, kun taas hieman ruutuajan päättymisen jälkeen keskiössä olivat negatiivisävytteiset tunteet kuten kiukkuisuus ja turhautuminen. Huomioi-tavaa on kuitenkin se, että esille tulevat tunteet riippuivat osin myös siitä, saako lapsi ennakkoon tiedon ruutuajan päättymisestä vai loppuuko ruutu-aika äkillisesti. Ruutuajan äkillisesti päätyttyä perustunteista esille nousi viha, vaikka vihan tunne saattoi olla lyhyt kestoisesti.

Kysyttiin myös hieman laajempi kysymys, että miten vanhempien mielestä ruutu-aika vaikuttaa lapsen tunnetaitoihin. Vastauksissa sanottiin ruutuajalla olevan yh-teyttä äkkipikaisuuteen, levottomuuteen ja mallioppimiseen. Mallioppimista sivu-ten myös toisen näkökulmaan asettuminen nousi esille. Tunnetaitoihin liittyen, tiedusteltiin myös vanhempien mielipidettä heidän omista tunnetaidoistaan. Vas-tausten perusteella tunnetaidot jaettiin kahteen luokkaan: hyvät ja keskinkertai-set. Suurin osa piti omia tunnetaitojaan hyvinä. Esimerkkinä vastauksesta, jossa

omia tunnetaitoja pidettiin hyvinä, kerrottiin, että heidän perheessään tunnetiloja sanoitetaan ja keskustellaan muutenkin paljon.

Saatujen tulosten perusteella ruutuajan eri käyttötavoilla on myös merkitystä siihen, minkälaisia tunteita lapsella ilmenee. Kuitenkin enemmän esille nousi ruudun äärellä vietetty aika kuin sen käyttötapa. Edellistä kysymystä hieman tarkentaen, kysyttiin, että minkälaisia vaikutuksia pelaamisella on lapsen tunteisiin. Vastauksissa tuotiin esille, kuinka pelit voivat kehittää mm. lapsen sosiaalisia taitoja ja mielikuvitusta. Yhdessä vastauksessa tuotiin kuitenkin hyvin esille, että lapsen ikään sopivat pelit ovat ”ok”, koska peleillä voi olla vaikutus muokata lapsen luonnetta ja käytöstä.

Teknologiakasvatuksesta kysyttäessä vastaukset olivat monipuolisia. Huomio keskittyi siihen, että melkein joka vastauksessa painotettiin sitä, että lapsen kanssa olisi hyvä tutustua yhdessä teknologiaan jo varhaisessa vaiheessa. Osa toi haitta- puolista esille mm. pelien koukuttavuuden. Plussapuolina tuotiin esille sitä, kuinka tekniikka mahdollistaa helpomman yhteydenpidon ystäviin ja sukulaisiin. Uutisoinnista ruutu-aikaan liittyen kysyttäessä vanhemmat mainitsivat sen olevan pääosin negatiivista tai ruutuajan määrän olevan keskeisessä osassa uutisointia. Toivottiin myös, että uutisointi voisi keskittyä aikuisten ruutuajan käyttöön ja siihen minkälaista vaikutusta sillä on lapsiin.

Viimeisessä kysymyksessä vanhempia kehoitettiin kertomaan muita mielipiteitä aiheeseen liittyen halutessaan. Vastauksissa tuotiin esille, kuinka sosiaalisissa tilanteissa olisi hyvä pitää puhelimet taskussa ja keskittyä käsillä olevaan hetkeen. Mainittiin myös, kuinka pelit voivat auttaa esim. englannin kielen oppimisessa. Kritiikkiä sen sijaan annettiin siitä, että ruutuja saatetaan käyttää ”lapsenvahteina”.

11 POHDINTA

Opinnäytetyön työstäminen alkoi vuoden 2020 syksyllä, jolloin tehtävänä oli palauttaa ideapaperi, jossa olisi hahmoteltu opinnäytetyön aihetta. Aiheen valinta oli siinä mielessä itselle helppoa, koska tiesin, että haluan suuntautua varhaiskasvatukseen. Aiheen rajaaminenkin nykyiseen muotoonsa konkretisoitui suhteellisen pian.

Vasta huhtikuun puolenvälin jälkeen 2021 opinnäytetyön työstäminen alkoi kunnolla ja teinkin teoriaosuuden silloin melkein valmiiksi. Työ oli pitkään tauolla, kunnes tammikuussa 2022 päätin ottaa itseä ”niskasta kiinni” ja saattaa työn valmiiksi. Tammikuun lopussa minulle myönnettiin yhdestä vaasalaisesta päiväkodista tutkimuslupa. Helmikuun aikana keräsin tutkimusaineiston verkkokyselyn kautta ja helmi- ja maaliskuun aikana analysoin saadut tulokset.

Opinnäytetyön aikataulun kanssa oli hieman motivaatio-ongelmia, kesäisin ei kiinnostanut tehdä ja syventävän harjoittelun aikana halusin keskittyä kunnolla harjoitteluun. Olen tehnyt opinnäytetyötäni ”pitkän kaavan kautta”, joten jos tekisin jotain toisin, olisin tehnyt työtä ahkerammin ja huomattavasti tiiviimpään tahtiin. Olen kuitenkin siitä iloinen, että päätin tehdä työn yksin, vaikka työ kestitkin odotettua kauemmin.

Toinen asia, mitä muuttaisin työssäni, olisi se, että lähettäisin kyselyn useampaan päiväkotiin ja kaikille päiväkodissa oleville pienryhmille. Laajempi vastausmäärä kasvattaisi tutkimuksen yleistettävyytensä. Jokaisen ikäryhmän huomioon ottamisella olisin voinut tarkastella esimerkiksi tunteiden eroavaisuuksia ikäryhmien välillä. Vaikka vastausmäärä oli sen suuruinen, mitä etukäteen toivoin, olisin silti kaivannut enemmän vastauksia. Kyselyyn vastanneita oli kuusi kappaletta, kun mahdollisia vastaajia oli yhteensä noin 80. Jälkikäteen ajateltuna olisin myös voinut laittaa jokaisen kysymyksen pakolliseksi laajempien vastausten toivossa, mutta koin kyselylomaketta tehdessäni, että jokaisen kysymyksen ollessa pakollinen olisi se syönyt vastaajien motivaatiota edes vastata kyselyyn. Vastausmäärään

saattoi vaikuttaa kyseinen ajankohta. Saadut vastaukset olivat kuitenkin hyvin kirjoitettuja ja niistä sai kattavan osion opinnäytetyöhön. Vielä lisättävä positiivinen fakta on se, että pieni vastausmäärä edesauttoi työn etenemistä siinä mielessä, että vastausten analysointi luonnistui paljon nopeampaa, mitä ennakkoon odotin.

Omista kokemuksistani päiväkodissa suorittamani harjoittelut sisälsivät paljon teknologiakasvatusta. Ensimmäisenä tulee mieleen lapsen kirjaaminen päiväkotiin sisälle aamulla puhelimen kautta olevalla sovelluksella. Toisena esimerkkinä voisin nostaa tabletilla pelattavat opetuspelit. Peleihin lukeutui mm. muistipelejä ja pieniä matemaattisia ongelmia. Tekninen osaaminen ja välineiden käyttö näkyi melkein päivittäisinä askarteluhetkinä. Leikkiminen kasvattaa lapsen minäkuvaa teknologisenä toimijana. Mieleen tulee kauppaleikki, jota lapset leikkivät tuntikausia erään harjoitteluni aikana. Monelle myös se, että sai leikkiä olevansa tunnettu urheilija, oli mieluisaa.

11.1 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuskysymyksiin sain vastaukset eli tutkimusta voidaan pitää validina. Luotettavuutta lisää se, että olen kertonut tarkasti, miten tutkimustyö ja opinnäytetyöprosessi on edennyt. Luotettavuutta lisää myös se, että saatekirje on lähetetty vain yhden päiväkodin työntekijän sähköpostiin ja sitä kautta eteenpäin. Ainoa riski tässä on se, että saman lapsen vanhemmat olisivat voineet molemmat kirjoittaa täysin erilaiset vastaukset lapsestaan. Toisaalta se olisi voinut lisätä vastausten monipuolisuutta. Eettisyys työssäni säilyi sitä kautta, että tutkimuskohteena olutta päiväkotia ei mainittu nimeltä. Kyselyyn vastanneiden anonymiteetti säilyi myös täysin, koska en kysynyt mitään henkilötietoja. Eettisyyttä lisäsi maininta saatekirjeessä siitä, että kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista sekä teksti siitä, että vastaukset tuhoetaan niiden ollessa epäolennaisia työn kannalta. Saatekirjeessä ilmoitin, että täyttäessä kyselylomakkeen vanhemmat antavat omalta osaltaan tutkimusluvan.

Vastausten määrän perusteella parempi toteutustapa olisi voinut olla haastattelu, jonka kautta olisin saanut mahdollisesti laajempia ja vielä yksityiskohtaisempia vastauksia. Koin kuitenkin, että verkossa täytettävä kysely oli helposti lähestyttävämpi menetelmä.

11.2 Jatkotutkimusideat

Ensimmäinen jatkotutkimusidea mikä tuli mieleeni on se, että tutkimusta voisi laajentaa eri ikäluokkiin. Itse päädyin tekemään tutkimuksen vain 5–6-vuotiaiden ruutuaikatottumuksista. Olisi mielenkiintoista tietää onko eri ikäisten lasten ruutuaajan käytössä ja siihen liittyvissä tunteissa kuinka paljon eroja. Olisi mielenkiintoista tietää myös onko tyttöjen ja poikien välisissä esille tulevilla tunteilla kuinka paljon eroja keskenään. Jatkotutkimuksessa voisi yrittää huomioida osaavatko lapset sanoittaa omia tunteitaan. Tutkimuksen laajentuessa määrällistä tutkimusta olisi hyvä tilaisuus käyttää hyödyksi.

Kuten jo johdannossakin mainitsin Korhonen-Santalán ja Lukkarisen (2019) tekemä työ ruutuaajan yhteydestä lapsen terveyteen ja hyvinvointiin on yksi ruutuaikaan liittyvistä töistä.

Toinen hyvä esimerkki ruutuaikaan liittyvästä opinnäytetyöstä on Muhosen ja Saanilan (2019) opas päiväkotikäisten lasten vanhemmille. Tässä työssä ruutuaikaa tarkasteltiin myös terveydellisestä näkökulmasta.

Ruutuaikaan liittyviä opinnäytetöitä on tehty paljon myös ala- ja yläkouluikäisten terveyteen ja hyvinvointiin liittyen. Varhaiskasvatuksen ja ruutuaajan yhteyttä on tarkasteltu yllättävän vähäisesti eri näkökulmista. Eräässä kyselyni vastauksessa vanhempi totesi, että heidän perheessään tunteita sanoitetaan paljon, ehkä tunteiden sanoittamisesta ja tunnetaidoista saisi tehtyä jonkinlaisen oppaan päiväkotikäisten lasten vanhemmille ja varhaiskasvatuksen työntekijöille.

11.3 Opinnäytetyöprosessin opettavaisuus

Työ kasvatti yhteistyötaitoja, koska piti olla moneen henkilöön yhteydessä, eikä joka vaihe opinnäytetyössä riippunut täysin itsestä. Voisin myös sanoa, että opinnäytetyön aikana kärsivällisyyteni kasvoi samaisesta syystä, että kaikki ei riippunut itsestä. Tulikin hieman kiire omassa aikataulussa, että yhteistyötahojen aikatauluille jää kohtuullisesti aikaa.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys ei ole suppea, mutta olisi sitä voinut laajentaakin vielä. Teoreettinen viitekehys valmistui työssä melkein vuotta aiemmin kuin loppuosa opinnäytetyöstä, joten ajattelen, että teoreettista viitekehystä työssäessäni minulla oli isompi motivaatio tekemiseen ja siksi mielestäni teoreettinen viitekehys on hieman laadukkaampi kuin muu osa työstä. Suurin osa käyttämästäni lähteistä on suhteellisen tuoretta tietoa. Vanhempia lähteitä käyttäessäni en kuitenkaan koe, että termistö olisi muuttunut paljoakaan ajan saatossa.

Opinnäytetyötäni tehdessä yksin se antoi myös valtuudet päättää työn sisällöstä yksin ja uskon, että prosessi auttoi kasvattamaan itsekriittisyyttä. Välillä oli vaikeaa päättää mitä jättää työhön ja mitä karsii pois, tässä ongelmassa työparista olisi ollut varmasti apua.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 1994. Laadullinen tutkimus. Tampere. Vastapaino.

Britannica. Sesame street. American television program. 27.1.2022. Viitattu 9.3.2022. <https://www.britannica.com/topic/Sesame-Street>

Cacciatore, R. & Karukivi, M. 2014. Mielelön fiilis. Hyvän mielen käsikirja. EU. Tammi.

Kananen, J. 2008. Kvali. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä. Jyväskylän yliopistopaino.

Kamenetz, A. 2018. Sopiva ruutu aika. Löydä tasapaino digitaalisen ja todellisen elämän välillä. Helsinki. Viisas Elämä Oy.

Kiviluote, J. 2019. Tunteet ja käyttäytyminen hallintaan varhaiskasvatuksessa. Tunnetaitojen opettaminen Aggression portaat -opetusohjelman avulla. Varhaiskasvattajan käsikirja. 1. painos. Turku. JK-kustannus ja koulutus Oy.

Korhonen-Santala, S. & Lukkarinen, O. 2019. Ruutuajan yhteys alle kouluikäisen lapsen terveyteen ja hyvinvointiin. Viitattu 28.2.2022. <https://www.theseus.fi/handle/10024/166039>

KT-lehti. Uusi varhaiskasvatuslaki muuttaa kelpoisuuksia, nimikkeistä päättää työnantaja. 2018. Viitattu 3.3.2022. <https://www.kt.fi/ohjeet/kvtes/varhaiskasvatuslaki-kelpoisuudet-henkilostorakenne>

L 13.7.2018/540. Varhaiskasvatuslaki. Finlex. Viitattu 25.4.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540>

Lestinen, S. & Hänninen, H. 2021. Tunnetaidot. Opas kouluikäisten lasten vanhemmille. Viitattu 8.3.2022. <https://www.theseus.fi/handle/10024/500094>

Lue lapselle. Varhaiskasvatus voi sytyttää lukukipinän. 2022. Viitattu 9.3.2022. <https://luelapselle.fi/varhaiskasvatus-voi-sytyttaa-lukukipinan/>

MLL. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Vanhemmuuden kaari. 5.3.2018. Viitattu 9.3.2022. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/vanhemmuuden-kaari/>

Muhonen, J. & Saanila, I. 2019. Ajaako nyky-yhteiskunta lapset digitaalisten laitteiden aktiivikäyttäjiksi? Päiväkoti-ikäisen lapsen ruutu aika: opas vanhemmille. Viitattu 2.3.2022. <https://www.theseus.fi/handle/10024/168046>

Muurinen, H. 2015. Lapsi ruudun ääressä – onnistuuko tunteiden oppiminen? Helsingin yliopisto. Viitattu 8.3.2022. <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/koulutus-ja-oppiminen/lapsi-ruudun-aaressa-onnistuuko-tunteiden-oppiminen>

Neuvokas perhe. Lapset ja ruutu-aika. 16.3.2021. Viitattu 28.4.2021. <https://neuvokasperhe.fi/artikkeli/lapset-ja-ruutu-aika/>

Opetushallitus. Mitä on varhaiskasvatus? 2022. Viitattu 2.3.2022. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>

Psychology Today. Parenting. A Parent's Role. 2021. Viitattu 29.4.2021. <https://www.psychologytoday.com/us/basics/parenting>

Pönkä, H. 2021. Sopiva ruutu-aika. MLL. Viitattu 28.4.2021. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/hyvinvointia-digijasssa/sopiva-ruutu-aika/>

Ranta, S. 2020. Teknologiakasvatus varhaiskasvatuksessa – tuttua ja tuntematonta. Tutkittua varhaiskasvatuksesta. Viitattu 25.4.2021. <https://tutkittuavahaiskasvatuksesta.com/2020/09/25/teknologiakasvatus-varhaiskasvatuksessa-tuttua-ja-tuntematonta/>

Sheldon-Dean, H. 2021. Screen Time During the Coronavirus Crisis. Child Mind Institute. Viitattu 28.4.2021. <https://childmind.org/article/screen-time-during-the-coronavirus-crisis/>

Spock, B. 1990. Vanhemmuus. Juva. WSOY.

Tehy. Henkilöstömitoitus varhaiskasvatuksessa. 2022. Viitattu 3.3.2022. <https://www.tehy.fi/fi/tyoelamaopas/tyosuojelu/henkilostomitoitus-varhaiskasvatuksessa>

Terävä, H. 2018. Äiti räyhää ja isä piilottaa pelkonsa – monien vanhempien tunne-aidot ovat hukassa ja malli periytyy lapsille. Yle. Viitattu 8.3.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-10180153>

Terävä, H. 2021. Suomalaistutkimus: keskimääräistä pidempi päivittäinen ruutu-aika lisää lasten keskittymisvaikeuksien, ylivilkkouden ja impulsiivisuuden riskiä. Yle. Viitattu 28.4.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11842808>

Turja, L. 2017. Teknologiakasvatus varhaisvuosina. Teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja, 196–209. Toim. Hujala, E. & Turja, L. 4. uudistettu painos. Jyväskylä. PS-kustannus.

LIITTEET

LIITE 1

Saatekirje

Hei! Nimeni on Taneli Hanni ja opiskelen Vaasan ammattikorkeakoulussa sosionomiksi ja teen opinnäytetyötäni lasten ruutuaikaan ja tunteisiin liittyen. Tarkoituksena on saada selville vanhempien näkemyksiä aiheesta. Arvostaisin suuresti, jos täyttäisitte tekemäni kyselylomakkeen, kysymyksiä on vain 10, joten vastaaminen ei vie paljoa aikaa.

Tutkimuksen tavoitteena on saada selville, kuinka laaja tunnekirjo ruutuaikaan voi liittyä. Samalla myös mahdollisesti poistaa ennakkoluuloja ruutuaikaan liittyen. Vastaaminen on luottamuksellista ja täysin vapaaehtoista. Anonymiteetti säilyy, koska kyselyssä en kysy mitään henkilötietoja. Ainoa mikä lopullisessa työssä tulee esille, on lasten ikäryhmä. Tarkkaa päiväkotia en mainitse itse työssä ja kyselyn vastaukset tuhoetaan, kun ne eivät ole enää työlle ajankohtaisia. Tutkimusluvan tälle työlle on myöntänyt päiväkodinjohtaja 21.1.2022.

Kysely on sähköisellä kyselylomakkeella ja vastaukset palautetaan sinne tallentamalla. **Täyttäessänne kyselylomakkeen annatte omalta osaltanne tutkimusluvan. Vastausaika on 1.2-15.2.2022.** Valmis työ löytyy nimelläni valmistumisen jälkeä osoitteesta www.theseus.fi.

Ystävällisin terveisin

Taneli Hanni

LIITE 2

Tutkimuskysymykset

1. Viettääkö lapsesi yhtään aikaa ruudun äärellä? Kyllä/Ei
2. Mitä tunteita huomaat lapsessasi ruutuajan aikana?
3. Mitä tunteita huomaat pian ruutuajan päättymisen jälkeen?
4. Millä tavalla ruutu-aika vaikuttaa mielestäsi lapsen tunnetaitoihin?
5. Oletko huomannut ruutuajan eri käyttötavoilla olevan erilaisia vaikutuksia lapsen tunteisiin? (anna esimerkki)
6. Minkälaisia vaikutuksia pelaamisella on mielestäsi lapsen tunnemaailmaan?
7. Minkälaisina koet omien tunnetaitojesi olevan?
8. Mitä haittoja ja hyötyjä teknologiakasvatuksessa mielestäsi on?
9. Minkälaista uutisointi ruutu-aikaan liittyen mielestäsi on?
10. Muita mielipiteitä aiheesta?